

Η πέστροφα του Ασπροποτάμου

Βασικά χαρακτηριστικά και μέτρα προστασίας- Ο Πεστροφογεννητικός σταθμός Ασπροποτάμου

Ο μεγαλύτερος πληθυσμός πέστροφας της χώρας διαβιώνει στην ευρύτερη περιοχή του Ασπροποτάμου, όπου τα νερά διατηρούνται ψυχρά για μεγάλο χρονικό διάστημα, με ένα εύρος θερμοκρασίας, που κυμαίνεται από έναν βαθμό Κελσίου τους χειμερινούς μήνες μέχρι και 17 το καλοκαίρι.

Ωστόσο, η άγρια πέστροφα βρίσκεται αντιμέτωπη με μια σειρά από διάφορες απειλές, η κυριότερη από τις οποίες, σύμφωνα με στοιχεία που παρουσίασε σε πρόσφατη ημερίδα για το οικοσύστημα του Ασπροποτάμου και την προστασία της άγριας ζωής ο δασολόγος στο δασαρχείο Καλαμπάκας, Σπύρος Μουζιούρας, είναι η ληστρική και παράνομη αλιεία από τον άνθρωπο.

Όπως επισημαίνει ο ίδιος, σημαντικό βάρος θα πρέπει να δοθεί και στη διατήρηση του οικοσυστήματος της περιοχής, αφού τυχόν υποβάθμισή του θα είχε καταστροφικά αποτελέσματα για την παραπέρα διαβίωση του είδους.

Τα χαρακτηριστικά της άγριας πέστροφας

Το είδος της άγριας πέστροφας είναι εκείνο που απαντάται στα περισσότερα ορεινά ποτάμια της πατρίδας μας και είναι συγγενές είδος με την πέστροφα που εκτρέφεται στα ιχθυοτροφεία. Είναι ποικιλόμορφο είδος και υπάρχει εξωτερική διαφοροποίησή της, ανάλογα με την περιοχή στην οποία διαβιώνει.

Το σώμα της άγριας πέστροφας είναι επίμηκες και καλύπτεται από αρκετή βλέννα. Το μήκος της φτάνει τα 80 εκατοστά και το βάρος, όπως έχει αναφερθεί από μαρτυρίες κατοίκων της περιοχής, μπορεί να φτάσει τα 7 κιλά. Σήμερα, όμως, που η ποσότητα των νερών είναι μικρότερη, δεν έχει αναφερθεί η ύπαρξη τόσο μεγάλων ψαριών.

"Τα ψάρια που αλιεύονται στην περιοχή μας είναι πολύ μικρότερα και το βάρος τους δεν ξεπερνά τα 300 γραμμάρια", εξηγεί από την πλευρά του ο δασάρχης Καλαμπάκας, Χρήστος Χρήστος Πίσσιας.

Στις πλευρές της πέστροφας υπάρχουν πορτοκαλί και σκούρες κηλίδες. Στο κεφάλι και στο ραχιαίο πτερύγιο υπάρχουν μόνο σκούρες, ενώ κύριο χαρακτηριστικό του είδους είναι η πορτοκαλί κηλίδα, που βρίσκεται στην άκρη του λιπώδους πτερυγίου.

Η πέστροφα ζει σε ορεινά ποτάμια που διαθέτουν πετρώδη πυθμένα, άφθονη παρόχθια βλάστηση καθώς ομαλή και ταχεία ροή νερού. Προτιμά περιοχές με κρύα νερά, άφθονο οξυγόνο και είναι ψάρι που υποφέρει από την μόλυνση του νερού. Όταν αντιληφθεί την παρουσία ανθρώπου, καλύπτεται πίσω από τις πέτρες και την παρόχθια βλάστηση. Είναι σαρκοφάγο ψάρι και έχει δόντια, εκτός από τους σιαγόνες τόσο πάνω από τη γλώσσα όσο και στην οροφή της στοματικής κοιλότητας. Τρέφεται με καρκινοειδή, μαλάκια, σκουλήκια, έντομα, ακόμα και άτομα του ίδιου είδους, αν αυτά είναι μικρότερου μεγέθους.

Τρέφεται πάντα με μικροοργανισμούς που βρίσκονται σε κίνηση. Η καλή όραση που διαθέτει τη βοηθά στον εντοπισμό της τροφής, αφού τρέφεται με οργανισμούς που τους εντοπίζει καθώς κινούνται.

Η περίοδος αναπαραγωγής αρχίζει από τον Δεκέμβριο και διαρκεί μέχρι το τέλος Ιανουαρίου, ανάλογα με τις θερμοκρασίες του νερού.

Κατά την περίοδο της αναπαραγωγής μετακινείται σε μικρότερα ρέματα, σε θέσεις με χαμηλή και ομαλή ροή νερού με χαλικώδες υπόστρωμα. Το θηλυκό αποθέτει τα αυγά του σε κοιλότητες που σχηματίζει στον πυθμένα του ρέματος και αφού γονιμοποιηθούν από το αρσενικό, τα σκεπάζει με βότσαλα. Τα ιχθύδια που θα εκκολαφθούν στην αρχή τρέφονται από τον λεκιθικό σάκο, που βρίσκεται στο κάτω μέρος του σώματός τους και μετά αρχίζει η φυσική διατροφή τους. Τα αυγά της πέστροφας είναι πολύ ευαίσθητα στις έντονες πλημμυρικές παροχές και στη θολότητα των υδάτων.

Το ποσοστό των αυγών που τελικά θα εκκολαφθεί στο ελεύθερο περιβάλλον είναι πολύ μικρό και δεν υπερβαίνει το 5% - 10%.

Πεστροφογεννητικός σταθμός Ασπροποτάμου

Για την προστασία, ανάπτυξη και εμπλουτισμό των ρεμάτων της περιοχής με άγρια πέστροφα, το 1975, στη θέση "Κουκουφλί" του Δασικού Συμπλέγματος, δημιουργήθηκε ο Πεστροφογεννητικός Σταθμός Ασπροποτάμου.

Σκοπός της ίδρυσής του ήταν η παραγωγή ιχθυδίων πέστροφας για τον εμπλουτισμό των ορεινών ρεμάτων της περιοχής, η ενθάρρυνση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας για την ίδρυση παρόμοιων σταθμών και η μελέτη του βιολογικού κύκλου της πέστροφας.

Ο σταθμός υπήρξε πρωτοπόρος, εφαρμόζοντας καινοτόμες μεθόδους στην παραγωγή ιχθυδίων και στη συνέχεια στον εμπλουτισμό των ρεμάτων της περιοχής.

Παράλληλα, έγινε διάθεση ιχθυδίων και σε άλλες περιοχές της Ελλάδος (Φλώρινα, Καστοριά, Δράμα κλπ), συμβάλλοντας έτσι στον εμπλουτισμό πολλών ορεινών ρεμάτων της πατρίδα μας. Όμως, παρά τη σημαντική προσφορά του Πεστροφογεννητικού Σταθμού Ασπροποτάμου στον εμπλουτισμό των ρεμάτων με ιχθύδια άγριας πέστροφας, τόσο σε τοπικό όσο και σε εθνικό επίπεδο, ο σταθμός, σύμφωνα με τον κ. Μουζιούρα, δεν χρηματοδοτήθηκε ανάλογα με την προσφορά του, με αποτέλεσμα σταδιακά να υποστεί μεγάλες φθορές, να έχει σοβαρά προβλήματα λειτουργίας και να μην μπορεί να ανταποκριθεί στους σκοπούς για τους οποίους δημιουργήθηκε.

Το μεγάλο υψόμετρο, οι δυσμενείς καιρικές συνθήκες με τις μεγάλες βροχοπτώσεις και χιονοπτώσεις, οι ακραίες θερμοκρασίες και η συνεχής χρήση είχαν ως αποτέλεσμα τη φθορά των εγκαταστάσεων και επιβάλουν την άμεση εκτέλεση εργασιών βελτίωσης και συντήρησής τους.

"Θεωρούμε- προσθέτει ο κ. Μουζιούρας- ότι θα πρέπει να ληφθούν άμεσες δράσεις για τη διατήρηση και συνέχιση της λειτουργίας του σταθμού".

Στα μέσα Ιανουαρίου, στον πεστροφογεννητικό σταθμό γίνεται τεχνητή αναπαραγωγή ιχθυδίων πέστροφας. Η τεχνητή γονιμοποίηση γίνεται με μεγάλη προσοχή για να αποφευχθεί ο τραυματισμός των γεννητόρων.

Αρχικά, παίρνεται ένα θηλυκό και με τον αντίχειρα και το δείκτη του χεριού μας, ασκούμε ελαφριά πίεση στην κοιλιά του. Τα αυγά εξέρχονται από τον γεννητικό πόρο και πέφτουν σε μια λεκάνη συλλογής. Η πίεση της κοιλιάς γίνεται μέχρι να αδειάσει όλη η κοιλιά από τα αυγά. Στη συνέχεια, λαμβάνεται το σπερματικό υγρό από ένα αρσενικό, με τον ίδιο τρόπο και αναμιγνύεται με τα αυγά. Αφού τα αφήσουν λίγο χρόνο ακίνητα, τα ξεπλένουν με νερό. Στη συνέχεια, τα γονιμοποιημένα αυγά τα τοποθετούν σε σχάρες επώασης, που στρωματώνονται ομοιόμορφα. Οι σχάρες τοποθετούνται μέσα στις δεξαμενές επώασης, έτσι ώστε τα αυγά να είναι μέσα στο νερό.

Στις δεξαμενές γίνεται συνέχεια παροχή νερού, το οποίο πρέπει να είναι καλά οξυγονωμένο. Η απομάκρυνση των χαλασμένων αυγών κατά τη χρονική περίοδο της επώασής τους γίνεται κάθε μέρα για να αποφευχθεί η μόλυνση και των γειτονικών υγιών αυγών. Ο δε χρόνος επώασης είναι περίπου 60 ημέρες. Μετά την εκκόλαψή τους, τα ιχθύδια φέρουν στο κάτω μέρος του σώματος τον λεκιθικό σάκο, που είναι γεμάτος με θρεπτικές ουσίες. Με τις θρεπτικές αυτές ουσίες τα ιχθύδια τρέφονται για λίγες εβδομάδες (4 περίπου) μέχρι να απορροφηθεί ο λεκιθικός σάκος, οπότε και αρχίζει η παροχή τροφής.

Η φετινή παραγωγή του σταθμού ανήλθε στα 120.000 ιχθύδια. Από αυτά, 20.000 ιχθύδια διατέθηκαν στο Δασαρχείο Τρικάλων, 10.000 στο Δήμο Μετσόβου, 15.000 στο Δασαρχείο Φουρνά και τα υπόλοιπα χρησιμοποιήθηκαν για τον εμπλουτισμό των διαφόρων ρεμάτων της περιοχής.

Η απελευθέρωση γίνεται σε επιλεγμένες θέσεις, με καθαρά νερά, με μικρή ταχύτητα ροής νερού και κάλυψη για την απόκρυψη και προστασία των ιχθυδίων.

"Εδώ θα πρέπει να επισημάνουμε", τονίζει ακόμα ο κ. Μουζιούρας, "ότι η τεχνητή ενίσχυση ενός πληθυσμού, μπορεί να έχει αντίθετα αποτελέσματα από τα επιδιωκόμενα".

Ο εμπλουτισμός υδάτινων οικοσυστημάτων, με είδη που δεν ανήκουν στο συγκεκριμένο περιβάλλον, εφαρμόζεται, με στόχο την ενίσχυση της αλιευτικής δραστηριότητας. Ωστόσο, τα είδη που χρησιμοποιούνται για εμπλουτισμό, είναι πιθανόν να αντιστρέψουν της ισορροπίας του

οικοσυστήματος που εισάγονται, δημιουργώντας πολλαπλά προβλήματα με απρόβλεπτες συνέπειες. Τα προβλήματα των νέων ειδών είναι πολύ μεγαλύτερα σε κλειστά οικοσυστήματα, όπως οι λίμνες και τα ποτάμια.

Για την περιοχή του Ασπροποτάμου, όμως τέτοιο θέμα δεν υφίσταται, αφού οι αρχικοί γεννήτορες που χρησιμοποιήθηκαν αλιεύτηκαν από τον Ασπροπόταμο και στη συνέχεια ο γόνος απελευθερώθηκε για τον εμπλουτισμό των ρεμάτων της περιοχής.

Μέτρα για την προστασία της πέστροφας

Συγκεκριμένα μέτρα εφαρμόζονται για την προστασία της άγριας πέστροφας. Συγκεκριμένα, απαγορεύεται η αλιεία της πέστροφας των ρευμάτων από 1 Νοεμβρίου μέχρι 15 Φεβρουαρίου του επόμενου έτους. Η αλιεία γίνεται μόνο με αγκιστρωτά εργαλεία εκτός από παραγάδια, ενώ απαγορεύεται η αλιεία με ψαροντούφεκο, δίχτυα, βολκούς κλπ. Απαγορεύεται, επίσης, η αλιεία με ηλεκτρικές συσκευές, φωτεινές πηγές, με δυναμίτιδα ή άλλες εκρηκτικές ύλες, καθώς και οποιαδήποτε άλλη τοξική ή φυτική ουσία που ναρκώνει, παραλύει ή σκοτώνει τα ψάρια. Απαγορεύεται η αλιεία με εργαλεία και μηχανήματα που φράζουν το ποτάμι και εκτρέπουν την κοίτη του ποταμού. Ενώ κάθε ερασιτέχνης ψαράς επιτρέπεται να πιάνει 2 κιλά ψάρια το 24ωρο ή 3 ψάρια ανεξαρτήτου βάρους. Το μέγεθος της αλιεόμενης πέστροφας δεν πρέπει να είναι μικρότερο από 20 εκατοστά.

Τέλος, απαγορεύεται η πώληση και γενικά η εμπορία ψαριών που προέρχονται από την ερασιτεχνική αλιεία.